

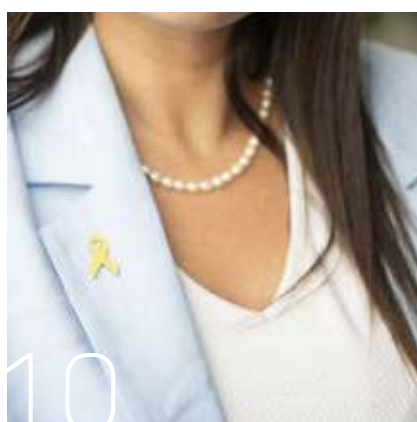
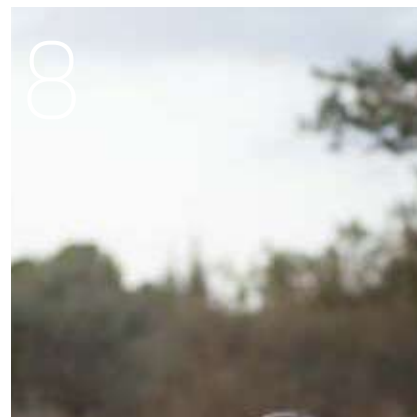

לברוח ולא לשכוח 18

בנופש השנתי באילת נפגשים כל מחזורי השכול הישראלי

תוכן העניינים

לאהוב פעם שנייה
אלמנות צעירות בלי ילדים מספרות
איך מתמודדים עם הכאב ועם
הציפיות של החברה מהן
ענת ריבלין

14

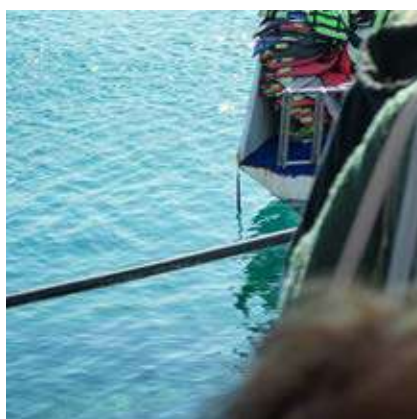
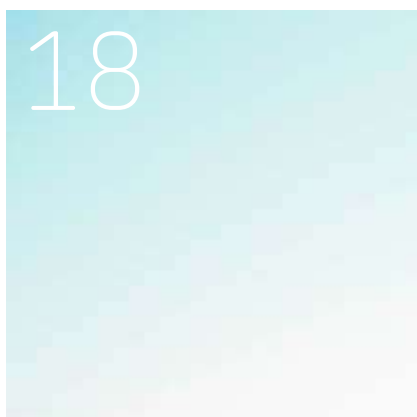
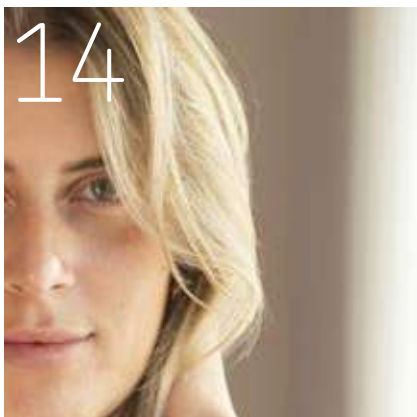
בשם האב
ליקי אביאני שכלה את אביה
ב-7 באוקטובר ומאז היא
העובדת הסוציאלית בארגון
אילנה בנימין

10

חוק וסדר
שדולת הכנסת למען אלמנות
ויתומים ממשיכה במאבקה
להכרה והשוואת תנאים
שיר-לי גולן

6

יומן אירועים

הצילומים המרגשים שלכם מסוירים,
אירועים, טיולים ומפגשים של הארגון
בכל רחבי הארץ

מפגש מחזורים

מאות אלמנות ויתומים השתתפו
בנופש המסורתי באילת שם כולם
מבינים את כולם
צור טהון

עורך: גיל טבת

עיצוב גרפי: רון ידלין

מנהלת תוכן: עדן נפלאי

מערכת: רחלי ציפק, חגית סלע,

ליזי קופרמן

צילום השער: שלומי זירה

22

18

חברות וחברים יקרים

תמי שלח
יו"ר הארגון

השנה האחרונה הייתה אחת השנים המאתגרות והכואבות ביותר לכולנו. שנה של מלחמה בלתי נגמרת ואובדן חיים בלתי נתפס. הארגון שלנו התרחב וגדל במספרים שלא היינו רוצים לראות או לשמוע. למעלה מ-300 אלמנות וכמעט 700 יתומים הצטרפו אלינו בתקופה הזו – נתון בלתי נתפס, שאין מילים שיכולות לתאר.

חנוכה, חג האור, הוא הזדמנות מרגשת להפיח מתוכנו תקווה ואמונה. נרות החנוכה מזכירים שוב שגם ברגעים החשוכים ביותר אפשר למצוא את האור והאחוה, לייחל כי משאלותינו יתגשמו במהרה, להתפלל לשובם מהר הביתה של החטופות והחטופים, לקוות שתושבי עוטף עזה והצפון יחזרו לביתם בשלום, לרצות שיהיה שקט וביטחון ושחלילה לא יצטרפו עוד אלמנות ויתומים למעגל השכול.

לצד הכאב העצום, המשכנו בעשייה. הארגון הוא משענת חמה, גם בימים השוטפים ובעיקר בימים הקשים. אנחנו מקיימים פעילויות שונות מעטפת לחברים שהם חלק ממשפחתנו. חושבים כל העת איך לדייק את המאמצים והפתרונות במדויק: לאלמנות החדשות וליתומים, שעבורם השבר טרי כל כך, לאלמנות ויתומים "ותיקים" שממשיכים לחוות קשיים וטלטלות, לאלמנות צעירות בלי ילדים ולאמנות שאיבדו את בן זוגן בעודן בהריון. יש בקרבנו אלמנות בנות יותר מ-90 ויש אלמנות בנות פחות מ-30. יש יתומים בני יותר מ-60 ויש יתומים בני 6 חודשים. אני מאחלת לנו כחברה שנצליח לתקן את החוקים המיושנים למען האלמנות והיתומים שנחקקו ב-1950 ואינם מותאמים עוד למציאות חיינו. בשנים האחרונות אנו עושים כל מאמץ לתקן חוקים ותקנות ומסייעים מכל הלב חברי כנסת יקרים - חברי השדולה למען אלמנות ויתומים מתן כהנא ובוועד ביסמוט (כתבה נרחבת בהמשך הגליון). אני מאמינה שהשנה תהיה שנת תיקון, הבנה והכרה רשמית.

חזרנו מנופש באילת שבו השתתפו 500 חברות וחברי הארגון. אלה היו כמה ימים קסומים של חיבוקים וחיוקים. בחנוכה התקיים מחנה ליתומים בני 6-18. מסורת שמתקיימת כבר עשרות שנים שתמיד מרגשת מחדש. לראות את מדריכי המחנה, רובם יתומי צה"ל בעצמם, מעבירים לילדים הצעירים מניסיונם האישי ומחזקים - אלה רגעים של תקווה ואמונה בעתיד. במחנה יצרנו שוב מסגרת מיוחדת שנתנה מענה לאלמנות התקופה האחרונה - נשים שהתאלמנו בעודן בהריון עם ילדים קטנים. אנשי מקצוע ליוו אותן לאורך כל הנופש ואיפשרו לאמהות גם שעות של שקט ורוגע, עד כמה שאפשר.

במעגל החיים שלנו יש שמחה, עצב, כאב ותקווה. אני מקווה שנמשיך יחד לראות את הצדדים היפים במעגל, למעננו ולמען היקרים לנו שאינם. אני מקווה שיגיעו ימים של שקט ושלווה, של שנה אורחית טובה יותר שבה נשב על המרפסת ורק נספור ציפורים נודדות.

שלכם ולמענכם תמיד,

תמי שלח, יו"ר

שלומי נחומסון
מנכ"ל הארגון

כשתקראו את הטור הזה שנת 2024 כבר תהיה מאחורינו. בהמשך ישיר ל-2023, זו הייתה התקופה המאתגרת ביותר בתולדות הארגון, עם קליטתם של כאלף אלמנות ויתומים חדשים לשורותינו - מספר שלא העלינו על דעתנו. היו לה לשנת 2024, גם לא מעט רגעים יפים. שעות של נחמה, של חום. ימים של קהילה חזקה ותומכת, ושל שותפות גורל. ידענו להיאחז בטוב, ולהגביר את האור בתוך האפילה הגדולה - אני גאה על כך מאוד.

מיזמים חדשים כמו תוכנית "לצדך" שסייעה ותמכה בעשרות אלמנות בהריון ולאחר הלידה, מסעות חינוך ביער הסודי שמעבר לים, מחנות "עוצמה" שהותאמו למצב החדש ועוד אינספור מקומות שבהם לקחנו אחריות על המצב, מבלי לחכות לאחר שיעשה את העבודה במקומנו. פשוט עשינו, תמכנו, חיזקנו וחיבקנו - ככל שיכולנו.

השנה מסתיימת בעיצומו של הליך בחירות לארגון שבסופו תיבחר נציגות נבחרת חדשה שתמנה יו"ר וחברי ועד מנהל. חברתי, שותפתי למסע ניהול הארגון, יו"ר הארגון תמי שלח, תסיים את תקופת ההארכה שנכפתה עלינו עם פרוץ המלחמה, לאחר שתי קדנציות מאתגרות במיוחד שכללו מגפה עולמית ומלחמה ארוכה. עוד נדבר ונספר רבות על האישה המיוחדת הזו, על פועלה יוצא הדופן במהלך כהונתה וגם הרבה לפני.

הליך הבחירות שהתנהל תוך כדי מלחמה היה מאתגר. אני רוצה לומר בביטחון מוחלט, שצוות הארגון, יחד עם ועדת הבחירות, עשו את כל המאמצים האפשריים, ולעתים אף יותר - כדי שכל בעל זכות בחירה יוכל לממש את זכותו להצביע ולהשפיע. בבחירות התמודדו, לראשונה בתולדות הארגון, שלוש רשימות בראשותן של הגב' אורלי זוהר, עו"ד זהבה גרוס מידן וחברת הכנסת לשעבר שולי מועלם. שלוש חדרות במוטיבציה אדירה לשרת את חברי הארגון בדרך הטובה ביותר. בימים הקרובים יסתיים ההליך ויתברר רצון הבוחרים. נציגות חדשה תיבחר ואני משוכנע שהיא תמשיך לקדם את ענייניהם של אלמנות ויתומי צה"ל במרץ רב.

ומה תביא 2025? קשה לצפות. היא מתחילה בתקווה אדירה לשוב הביתה של כל החטופים, לניצחון של האור על החושך ולהסרת האיומים האזוריים. בכל הקשור לארגון, אנחנו מתפללים שלא יתווספו אלמנות ויתומים ומבטיחים, שלא ננוח ונמשיך לעשות כל שביכולתנו כדי לחזק ולחבק את כל מי שהצטרף אלינו, ב-2024 או לפני.

שנת 2025 טובה ומיטיבה לכם, לארגון ולכל עם ישראל.

שלכם,

שלומי נחומסון, מנכ"ל

"חיסכו מאיתנו לפחות את החרדה הכלכלית"

השרולה בכנסת למען אלמנות ויתומי צה"ל וכוחות הביטחון הוקמה לפני
המלחמה • חבריה פועלים כדי לקדם תיקוני חקיקה שישפרו את מצבם של
היתומים והאלמנות בשלבי אובדן שונים. מלחמת חרבות ברזל מדרבנת
את הח"כים להאיץ תהליכים ולעדכן את ההטבות והסיוע המגיעים למי
ששילמו את המחיר הכבד ביותר

מאת שיר-לי גולן

זה לא דומה לכולם, ושום דבר בחיים לא מכין אותך לזה".

בתום שבעה חודשי חופשה חזרה לעבודה, "כדי לא לייצר בור כלכלי. אנחנו מפוצות על השכר של בן הזוג, לא על השכר שלנו, האלמנות, גם כשברור שלא נוכל לחזור ל-100 אחוז משרה. העזרה הכלכלית חיונית, אבל כדי לקבל אותה אני צריכה לשמור קבלות ולנהל טופס אקסל ומעקב – אני מודה על העזרה אבל גם היא משימה. החיים מתמלאים בבירוקרטיה, בשעה שאנחנו זקוקות למרווח נשימה". אנחנו צריכות שיתנו לנו את התקופה בבית בלי לחוות חרדה כלכלית; שיהיה לנו פיצוי גם על אובדן ההכנסה שלנו כאלמנות כדי לפנות זמן ולחסוך מאיתנו לפחות את הדאגה הכלכלית".

השדולה למען אלמנות ויתומי צה"ל וכוחות הביטחון בכנסת, שהוקמה לפני כשנה וחצי, עוסקת בדיוק בנושא זה בחודשים האחרונים. הצעות החוק הנידונות מציעות שיפוי חודשי בגובה התגמולים הניתנים לאלמנות על-ידי משרד הביטחון לשלוש שנים, או שיפוי בגובה ממוצע ההכנסות בשנה שקדמה לנפילת בן הזוג לתשע שנים, באחוזים משתנים.

סטטוס הווסטאפ של ליאור שני, מאוגוסט 2023, קובע "חיה את החלום". זה לא מפתיע, כשמדובר בצעירה שחיה עם אהבת חייה ומגדלת איתו את שלוש בנותיהם, אשה שעובדת במשרה מלאה בעבודה מעניינת; אשה שמרגישה שהיא מגשימה את עצמה.

ב-6 בדצמבר 2023 החלום התנפץ. רס"ם במילואים, עדי שני ז"ל, בן הזוג של ליאור 19 שנה, לוחם פלס"ר תותחנים, נפל בעזה.

"הייתי מנהלת פרויקטים בהייטק זון, ועדי עבד בסחר במט"ח", מספרת שני. היא חזרה לעבוד כחודש אחרי נפילתו, "אפילו הרגשתי שהגזמתי, שזה יותר מדי זמן בבית", היא אומרת. כעבור חודשיים ביקשה חופשה. "הבנתי שזה לא כמה שינויים לוגיסטיים ומתמודדים. החיים השתנו, והשתנו לנצח. אני לומדת איך להיות אלמנה ואם חד-הורית ולאבד את החבר הכי טוב שלי. הילדות צריכות את אמא ויש בית לתחזק, כולל כביסות ובישולים וקניות, ולהסיע לטיפולים, וללכת לטיפולים של עצמי, ולהקשיב להן מספרות מה קרה להן בבית הספר ולוודא שהן לומדות למבחן, וכל זה לבד, בלי השותף שלי ובלי שום יכולת לגיגל. זו מציאות אחרת לגמרי,

ליאור שני ובנותיה

צילום: דודו בכר

לשפר את תנאי המשפחות השכולות. "השדולה היא חובה לאומית שמבטאת את המחויבות העמוקה שלנו למשפחות ששילמו את המחיר הכבד ביותר למען ביטחון המדינה. האחריות שלנו היא להבטיח שהן יקבלו את הכבוד, הזכויות והתמיכה שמגיעים להן, והשדולה פועלת כדי להבטיח שהן יקבלו מענה אמיתי ומקיף. אצלנו אין קואליציה ואופוזיציה, הפוליטיקה נשאת בחוץ", הוא אומר.

"ביום-יום פונות אליי משפחות, ואני מקיים איתן קשר אישי ורציף. אני מקשיב לבאבן, מכיר את הסיפורים שמאחורי השמות ונחשף להתמודדות היום-יומית. הקשר האישי מעצים את תחושת האחריות והחובה לפעול למענן, לא רק במילים – אלא בצעדים מעשיים. הגשתי שני תיקוני חקיקה – תיקון החוק לביטול קיזוז קצבאות השארים לאלמנות אנשי הקבע, שכבר עבר בקריאה טרומית; והשני, תיקון החוק להרחבת הזכאות לקצבת שארים עבור אלמנות מילואים שהתאלמו לפני שנת 1999, שנועד להבטיח שגם האלמנות האלה יזכו לתמיכה הכלכלית הראויה להן".

ח"כ כהנא מציין נושא טעון וכואב נוסף שנמצא על סדר יומה של השדולה – מצבם של היתומים הבוגרים. "לאורך השנים נוצר מצב שיתומי צה"ל נשארו מאחור", אומר כהנא.

מסביר חבר הכנסת מתן כהנא, איש המחנה הממלכתי, העומד בראש השדולה לצד ח"כ בועז ביסמוט, מהליכוד: "השדולה נועדה להעלות נושאים לתודעת חברי הכנסת והציבור, להאיר נושאים שנדחקים. כשנקראתי לעמוד בראש השדולה קפצתי על ההזדמנות. כמפקד בצבא נושא המשפחות השכולות ליווה אותי, כמו שהוא מלווה כל מפקד. חשתי שזו זכות גדולה ושליחות ענקית להמשיך לעסוק בזה. כשיצאנו לדרך, לא ידענו שתפרוץ מלחמה ויתווספו כל-כך הרבה אלמנות ויתומים. חשוב לנו לוודא שתקציב 2025 יכול לתיקון גם בכל הנוגע ליתומי צה"ל הבוגרים וגם בנושא האלמנות. חברי כנסת מימין ומשמאל משתפים פעולה באופן מלא בשדולה כדי להיאבק למען שתי קבוצות האוכלוסייה האלה. האסון פוגע גם בעבודת האישה שהתאלמנה, ויוצר כלכלת בית שונה לגמרי. בניגוד לעבר, נשים הן חלק משמעותי מפרנסת המשפחה, והחוק הישן קובע פיצוי לאלמנות על אובדן ההכנסה של הבעל, אך לא על אובדן ההכנסה של האלמנה. החוק לא הביא בחשבון את תקופת האבל הראשונית, שבה האישה לא יכולה לעבוד. אנחנו מקווים שנצליח לתמרץ את הממשלה להגיש הצעת חוק ממשלתית שתיתן מענה לבעיה הזאת".

ח"כ ביסמוט מקדם שני תיקוני חקיקה אחרים, שמטרתם

וליתומים עצמם אין כמעט שום עזרה. זה לא סביר".

מספר דני אדמוני, בן 40, שאביו, רס"ב יעקב אדמוני זכרו לברכה, שקיבל את אות מלחמת יום הכיפורים, את אות מבצע שלום הגליל ואת אות השירות המבצעי, נפטר ב-1988, לאחר שנים רבות בשירות בצבא הקבע: "הייתי בן ארבע כשאבא מת, והיתמות השפיעה עליי מאוד. יש לי בגרות חלקית, עבדתי כל החיים בעבודות מזדמנות, וברור שזה קשור להיעדר דמות אב שתכוון ותייעץ. אנחנו מפסיקים להיות מוכרים כיתומים בגיל 21, אבל אנחנו לא מפסיקים להיות יתומים".

אדמוני שותף בהתארגנות של יתומי צה"ל בוגרים הפועלת לקידום הכרה וזכויות ליתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים.

"החוק שעסק במשפחות השכולות טיפל בצורה משביעת רצון באלמנות ובהורים השכולים, והזניח את היתומים הבוגרים. לפני יותר משנתיים פרסמה ועדה ממשלתית שהקים חבר הכנסת בני גנץ כשכיהן כשר הביטחון דו"ח המלצות שקרא להכרה ביתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים ולהבטחת סיוע וליווי נפשי וכלכלי ליתומים האלה. לצער, ההמלצות לא יושמו, ואנחנו בשדולה פועלים כיום כדי ליצור מצב שבו גם יתומים בני 40 ומעלה יפוצו. מגיעים אלינו יתומים בני 60 ו-70 - והם עדיין יתומים".

שלומי נחומסון, מנכ"ל ארגון אלמנות ויתומי צה"ל, מסביר: "הורים שכולים ואלמנות - מוכרים ככאלה לכל ימי חייהם. היתומים, לעומת זאת, מזכים את האימהות במעין דמי מזונות, תגמולים שנפסקים בהגיעם לגיל 21. זה כאילו ההורה המת חוזר - האלמנה מפסיקה לקבל את התגמולים עבור יתומיה

הכרה גם בתעודת הזהות

שר הפנים משה ארבל, באמצעות רשות האוכלוסין וההגירה, מקדם בימים אלה תיקון לתקנות מרשם האוכלוסין למען אלמנים ואלמנות של חללי צה"ל ופעולות האיבה. התיקון קובע כי בספח תעודת הזהות של בני הזוג יצוין כי הם אלמנים ואלמנות חללי מערכות ישראל או פעולות איבה.

בהצעת התיקון שהוגשה נכתב כי מטרתו היא "הרצון להכיר ולהוקיר את אלמנות ואלמני מערכות ישראל, באופן שהדבר יבוא לידי ביטוי, במקרים שבהן יבקשו זאת, בספח תעודת הזהות.

שר הפנים אמר כי "באמצעות הוספת המידע לספח תעודת הזהות, אנו לא רק מסמנים את הקשיים והאתגרים שהם חווים, אלא גם מחזקים את מחויבותנו כחברה לדאוג להם ולזכור את יקיריהם".

רויטל ויינברגר טוקר
תם אגמי שקורי
עורכות דין

תם אגמי שקורי עו"ד, דוקטורנטית למשפטים | רויטל ויינברגר טוקר - עו"ד
מוסמכות לביצוע ייפוי כח מתמשכים מטעם האמטורפוס הכללי.
חברות בוועדה לייפוי כח מתמשך מטעם לשכת עורכי הדין.

ייפוי כח מתמשך - צעד אחראי וחשוב לכם וליקיריכם

במשרד עורכות הדין "אגמי שקורי - ויינברגר טוקר" צברנו ניסיון רב בעריכת ייפוי כח מתמשכים. אנו מנהלות את ההליך ברגישות ובסבלנות רבה, כדי שייפוי הכח המתמשך ישקף בשלמות את הצרכים ואת הרצונות שלכם. מסמך ייפוי הכח המתמשך יופקד אצל האפוסטרופוס הכללי עד ליום בו חלילה נזדקק לו.

אל תחכו למחר - שלטו על עתידכם כבר היום.

לקביעת פגישה:

עו"ד תם אגמי שקורי | עו"ד רויטל ויינברגר טוקר
054-4877839 | 052-7222700

עריכת ייפוי כח מתמשך ארגון אלמנות ויתומי צה"ל הטבות לחברי הארגון

שחר של יום חדש

ליקי אביאני מכפר עזה איבדה את אביה שחר בשבעה באוקטובר • הבת של הרבש"ץ המיתולוגי, זה שהיה גם אחראי על הלוויות בקיבוץ ומעורב בצרכי הקהילה, היתה לעובדת הסוציאלית של ארגון אלמנות ויתומי צה"ל - "הסיבה שאני קמה כל בוקר ועושה את מה שאני עושה בארגון זה אבא. אני בטוחה שהוא גאה בי בטירוף, לדעת שאני דואגת לאלמנות. זו הרוח של אבא שלי שהולכת איתי יום-יום"

מאת אילנה בנימין • צילומים דודו בכר

להיות העובדת הסוציאלית של ארגון אלמנות ויתומי צה"ל. "אחרי שבעה באוקטובר צוות מהארגון בא לבקר אותי" מספרת ליקי, "אמרתי שסיימתי לימודי עבודה סוציאלית ומחפשת עבודה. כבר בביקור קישרו אותי למחלקת משאבי אנוש ונסגר ראיון. היום אני מלווה את אלמנות המלחמה, קולטת אותן לארגון ומציגה להן את הזכויות שמגיעות להן, משתפת אותן בפעילויות שהארגון מקיים לילדים והולכת איתן יד ביד, לתוך המציאות החדשה שנכפתה עליהן".

עם ניצוץ בעיניים, ליקי מספרת על התפקיד החדש שלה בארגון אלמנות ויתומי צה"ל. "הגיעה אליי בקשה מאלמנה טרייה מחרבות ברזל, שהיו לה קשיים עם הילדים. היא מגיעה מהחברה הדתית, והיא פנתה אליי וביקשה שאעזור לה עם

בחול המועד סוכות תשפ"ד, ימים ספורים לפני המלחמה, ליקי החליטה ללכת בעקבות אחד החלומות שלה ולעבור מכפר עזה לבית הלל. השקט והנחלים קרצו לה. היא סיימה לימודי עבודה סוציאלית במכללת ספיר בשדרות וקיוותה להתמקצע בתחום. מהעוטף לצפון. את הדרך הזו עשו איתה אביה, שחר אביאני ז"ל, הרבש"ץ של קיבוץ כפר עזה וסגנו אבי הנדי ז"ל, שסייעו לה במעבר הדירה. שניהם נפלו בשבעה באוקטובר. מאות קילומטרים בין כפר עזה לבית הלל, אך רב המשותף מהמפריד: שניהם שוכנים בגבולות, בשניהם שרר פעם שקט מדומה שהתחלף ברעש נורא ושניהם עומדים שוממים חודשים רבים.

זה תסריט שמתאים לסרט: יתומת צה"ל טרייה הופכת

"אני הבת של שחר אביאני שהיה
דואג שהמתים של הקיבוץ יובאו
למנוחות באופן הכי מכבד שיש –
אני חייבת לארגן לו הלוויה ברמה.
הפכתי את העולם כדי להביא חזן
צבאי שמכיר את נוסח התפילה
התימני. וחנן בן ארי, שאבא כל כך
אהב, שר לזכרו".

שיקחו אותי לבית ההורים שנמצא כמה מטרים מהדירה". רק עשרים וארבע שעות לאחר מכן, בראשון בערב, משפחת אביאני חולצה מכפר עזה. כולם, חוץ משחה, שלא יצר קשר מאז יצא מהבית.

"בזמן שהייתי לבד בדירה, אחת עשרה שעות, ושמעתי מחבלים מסביבי, הבנתי שאבא לא בחיים" היא מספרת, "כי הוא לא היה נותן לסיטואציה הזו לקרות. זה ייאוש שאי אפשר להסביר, חנוקה בחושך, בלי אוכל ובלי מים וכל הזמן הזה מחשבות על אבא. בשעות הקשות, אחרי שחברתי לאמא ולאחיות, אני מכינה אותן לאפשרות שהוא לא בחיים. אמא שלי מנגד אומרת שאנחנו צריכות להכין את עצמנו לזה שאבא בחיים אבל הוא כבר לא יהיה אותו הבן אדם שהיה. באותן שעות התופת בכפר עזה, סבתא בתיה התחבאה בביתה בקיבוץ. "סבתא שלנו גיבורה. רקטה התפוצצה בבית שלה וארון בגדים נפל וחסם את המעבר לממ"ד". סבתא בתיה שרדה.

ליקי מספרת ש"אבא לקח את תפקיד הרבש"ץ שלב קדימה. לא רק לדאוג לביטחון מפני מה שאורב מעבר לגדר, אלא גם להביא לתחושת ביטחון בין חברי הקיבוץ. אבא היה מיישב סכסוכים ומחלוקות במשפחות, תמיד הייתי אומרת לו שהוא עובד סוציאלי. ואבא גם היה אחראי הלוויות בקיבוץ, זה היה הקטע שלו. זה לא היה תפקיד רשמי שלו, אבל היה לו חשוב לכבד את המת. יראת קודש של ממש בעניין הזה".

ליקי מספרת על אבא שהוא דמות להערצה, ולא רק בקרב בני המשפחה "כשהייתי מסתובבת עם אבא בשבילי הקיבוץ, היה מדהים לראות איך הילדים נושאים אליו עיניים. הסתכלו עליו כמו הרקולס, אני בטוחה שהילדים בתמימותם חשבו שאבא שלי מיירט את הטילים בגופו" מספרת ליקי בחיוך.

יום אחרי שמשפחת אביאני חולצה, הם התבשרו כי שחר

מדריכת הורים שהיא גם דתייה, ואם אפשר, היא ביקשה בצניעות - שתכיר את עולם השכול. אחרי חיפושים הצלחנו למצוא מדריכת הורים דתייה, שגרה יישוב לידה ומגיעה גם כן ממשפחה שכולה. זה היה חיבור חזק. מאז תחילת המלחמה ולנוכח החברות הרבות שהצטרפו לארגון, אנחנו דואגים לעדכן את הסיוע שאנחנו מעניקים. מכנסים ועדות ובודקים את הצרכים של כל אחת, בפן הכלכלי, איפה ניתן לסייע ליתומים ועוד. זו השליחות שלי".

ליקי היא ביתם הבכורה של שחר ושרון אביאני, ולה אח ושתי אחיות. היא דור שלישי בקיבוץ כפר עזה. בשבעה באוקטובר כולם מלבד אחיה היו בקיבוץ. "אחרי שהעברתי את הדירה לבית הלל, חזרתי לסופ"ש בכפר עזה. אמא וחבר טוב שלי חגגו יום הולדת, אז היו המון חגיגות. כשהתחילו האזעקות חייגתי לאבא, והוא ענה לי בצורה הכי מצחיקה: "יואו, שכחתי שאת פה ולא בצפון". זו הייתה השיחה האחרונה שלנו. שמעתי קריאות בערבית וזה חריג. הסתתרתי בממ"ד אבל לא הספקתי לסגור את החלון והדלת, כי פחדתי שככה אחשף".

כיתת הכוננות של קיבוץ כפר עזה מונה 14 חברים, "אבא קיבל דיווח מרועי עידן ז"ל שיש לו מחבלים בבית, והוא מחליט להקפיץ את כל חברי כיתת הכוננות וקורא להם להגיע לנשקיה. 3 מחברי כיתת הכוננות טל אילון, אורי רוסו ואופיר ליבשטיין ראש המועצה, חותרים למגע ורצים לעבר הבית ממנו הגיע הדיווח הראשון. הם מותקלים ונהרגים. בינתיים, אבא שלי נמצא עם שאר לוחמי כיתת הכוננות. ואז מתחילים להקיף אותם מחבלים. אבא שלי נפל שם באזור 7:30 ואיתו גם אבי הנדי הסגן וחברו, נדב עמיקם ואביב ברעם. בסה"כ נפלו 7 מחברי כיתת הכוננות".

שעות ליקי מנותקת קשה, החשמל בקיבוץ נופל ואין קליטה. "בחמש בערב שמעתי כוחות של צה"ל, יצאתי וביקשתי

"כשהייתי לבד בדירה, אחת עשרה שעות, ושמעתי בלי סוף מחבלים מסביבי, הבנתי שאבא כבר לא בחיים כי אם היה חי הוא לא היה נותן לסיטואציה הזו להתרחש. אחרי שנפגשנו הכנתי את אמא ואחיותיי לאפשרות שאבא כבר לא בחיים"

נפל. הוא הובא למנוחות עשרה ימים לאחר מכן, קבורה זמנית בשפיים לשם פונתה קהילת כפר עזה. "אמרתי לעצמי - אני הבת של שחר אביאני שהיה דואג שמתני הקיבוץ יובאו למנוחות באופן הכי מכבד שיש - אני חייבת לארגן הלוויה ברמה. הפכתי את העולם כדי להביא חזון צבאי שמכיר את נוסח התפילה התימני. וחנן בן ארי, שאבא כל כך אהב, הגיע ושר לזכרו. מאות הגיעו ללוות אותו בדרכו האחרונה."

רבים מחבריה של ליקי נרצחו בשבעה באוקטובר. חברתה הטובה ביותר, אמילי דמארי, איתה בילתה שעות לפני שחדרו המחבלים, חטופה. "אמילי היא בחורה שחיה את החיים, מגשימה את כל החלומות שלה. אנחנו החברים תמיד יושבים אצלה, היא מארחת ברמה גבוהה, הכל איתה שמח. היא תמיד הייתה קוראת לי 'עו'סית שלי'. אני מחכה שהיא תחזור ותראה שאני באמת כבר עובדת סוציאלית" משתפת ליקי בכאב. חמישה חטופים מקהילת כפר עזה מוחזקים בשבי: אמילי, האחים גלי וזיו ברמן, דורון שטיינברכר וקית' סיגל.

"אמא שלי אחות שכולה, איבדה את אחיה במלחמות ישראל עוד לפני שהיא הכירה את אבא שלי" מספרת ליקי. "ואחרי שהם התחתנו, הוא התייחס בחרדת קודש לנושא השכול. סביב ימי הזיכרון אבא היה מבקש מאיתנו שנהיה רגישים יותר לאמא וסבתא. הוא היה מארגן הכל, אזכרות, טקסים." ליקי מסייעת כיום לעשרות נשים. "הסיבה שאני קמה כל בוקר ועושה את מה שאני עושה בארגון אלמנות ויתומי צה"ל, זה אבא. אם יש מישהו שהאמין בי כל כך זה הוא. עוד בשנה א', אבא תיכנן איך הוא יבנה לי קליניקה בבית בכפר עזה. הוא האמין ומאמין בי, אני מרגישה אותו ואת הכוחות שהוא שולח לי. אני בטוחה שהוא גאה בי בטירוף, לדעת שאני דואגת לאלמנות של חללי צה"ל. זו הרוח של אבא שלי שהולכת איתי יום-יום."

"הנאמנות אליו תשנה צורה, כי הוא לא כאן יותר"

**51 מאלמנות המלחמה הן נשים ללא ילדים; מלבד האובדן
והכאב הן מתמודדות עם נורמות, ציפיות וסטיגמות חברתיות
של הסובבים אותן, קרובים ורחוקים
מאת ענת ריבלין • צילומים דודו בכר**

היינו עם בני זוג אוהבים ותומכים, ברור שהם רצו שנמשיך
הלאה. עילי לא היה סולח לי אם הייתי מתקפלת".

תומה, 28, איבדה את עילי, קצין בסיירת מטכ"ל שנפל בכפר
עזה. הם הכירו בצבא והספיקו לבסס זוגיות למרות התפקידים
של שניהם - היא קצינת הדרכה בחטיבת הקומנדו והוא מפקד
צוות. כשנהרג היא עזבה את באר שבע שם חיו ועברה לקיבוץ
שובל, קרוב להוריה. היא מובילה כיום את תכנית המנהיגות
בארגון "גשר".

רותם סימון, 30, היתה אמורה להינשא באפריל 24 לרס"ן
בנג'י טרקניסקי, קצין האג"מ של חטיבה 7, שנפל בבארי.
הכל היה מוכן חוץ מהשמלה. בעקבות אירוסיה, היא הוכרה
כאלמנה על ידי משרד הביטחון. אחרי שנהרג עזבה את
הדירה שלהם לדירה חדשה בתל אביב ויש לה גור כלבים
בשם דאמבל. היא מעצבת שכירה של מוצרים דיגיטליים
ובזמנה הפנוי מקעקעת בסטודיו שבביתה.

רותם שחף, 27, עברה לתל אביב מחוות אבניר שבנגב
המערבי, שם חיה עם בן זוגה עומר גברה שנהרג בדרכו
ליחידה שלו בויקים. שבוע לפני גילה לה שהוא עומד להציע
לה נישואים והם הספיקו לתכנן איך יצנחו לחופה, תחביב
אקסטרים שטיפחו. בזכות אמה שטיפלה בבירוקרטיה

מאז שבעה באוקטובר היגון התבסס כמעט כהוויה, עד
שקשה לפרקו לרבידיו ולסוגיו הרבים, השונים. סיפורן של
נשים צעירות שאיבדו את בני זוגן בטרם הקימו משפחה עם
ילדים, הוא אחד מהרבידים האלה. נשים שנמצאו בשיאה של
אהבה צעירה, מלאת חיים ותכנונים.

הנשים שהתראיינו לכתבה מתארות לפרטים את האהבה
העזה לה זכו - ההכרות שנדמית היום כגורלית, התשוקה
לבלות כמה שיותר זמן יחד למרות התפקידים הביטחוניים
של בני הזוג והמסרים הרבים שאלו השאירו ושמנחים את
הנשים בחייהן.

הן מעידות, כל אחת בדרכה, שההתמודדות עם אובדן
אהבת חייהן, שיצא בבוקר השבעה באוקטובר ולא שב, הוא
תהליך ארוך שמורכב מפחדים אישיים אבל גם מציפיות
שנובעות מנורמות חברתיות.

"לא מזמן התפרסמה כתבה על אלמנות ששכלו את בני זוגן
במלחמה", מספרת תומר זיסר אלמנתו של רס"ן עילי זיסר.
"חלק מהתגובות לכתבה היו קשות. הן נכתבו על ידי אנשים
שיש להם ציפייה מסוימת מאלמנות. בעבר אלמנות לא היו
מתחתנות גם בגלל הצפייה הזו, 'את לא אמורה לחזור להיות
מאושרת'. אבל אנחנו רוצות להיות מאושרות. מגיע לנו טוב.

"לא מזמן התפרסמה כתבה
על אלמנות ששכלו את
בני זוגן במלחמה. חלק
מהתגובות היו קשות.
הן נכתבו על ידי אנשים
שיש להם ציפייה מסוימת
מאלמנות. בעבר אלמנות
לא היו מתחתנות גם בגלל
הציפייה הזו"

תומר זיסר

רותם סימון

רותם שחק

מפגש של אלמנות ללא ילדים ביזמת הארגון

"אז אני מנסה דברים חדשים כי גם ככה אני מחוץ לאזור הנוחות שלי. עברתי מהחוזה לעיר. עשיתי שינוי מקצועי לכיוון של ספורט אקסטרים שזה משהו שעומר עשינו יחד. הקשר עם המשפחה שלי ועם המשפחה של עומר מאוד עוזר לי, החברים הקרובים עוזרים לי וגם החברים של עומר ובנות הזוג שלהם. יצאתי לריטריט של בנות זוג ללא ילדים שהוציא ארגון אלמנות ויתומי צה"ל. שם התחברתי לכמה בנות – הן חברות נפש שלי ואנחנו מבלות הרבה. אבא של עומר הביא לי גור שהוא הדבר הכי טוב שקרה לי. קוראים לו גוש, אני צריכה לטפל בו ולצאת אתו. הוא מדהים וזה עזר לי."

"אנשים רוצים לדעת מי אני ומה אני חווה ואני מספרת, 'אני תומר ובעלי נהרג בעוטף', אבל אם הם נכנסים לחיי הפרטיים אני נזהרת. אי אפשר לצאת מזה טוב. אני חווה את זה שאנשים לא מכירים את האחר ואת החיים שלו. ככה זה עם אלמנות. עם פצועי מלחמה. לאנשים יש תפיסות וזה מייצר תגובות הפוכות, 'את חייבת להיות חזקה', 'אסור לך להיות חזקה'. מה שרלוונטי אליי – בחרתי לקחת. יש לי מנגנון סינון חזק."

"חברים של בנג'י מספרים על שלבים חדשים ומרגשים בחיים ואני מרגישה שכל הדברים הטובים קורים לאנשים שהם לא אני. אימא של בנג'י אמרה לי 'הטוב לא נראה, אבל את מתרכזת בלפז טוב', מספרת רותם סימון. "לא האמנתי שבגיל 29 המעגל הקרוב אליי יתרחב בעשרות אנשים,

הנדרשת להוכחת חיים משותפים, הוכרה שחף כאלמנה. היא עזבה את תחום השיווק בו עסקה וכיום היא מאמנת כושר ומנחת סדנאות חוסן, נשימה וחשיפה לקור. גם לה יש כלב חדש בשם גוש.

הן מנסחות בכנות ובעוצמה את התובנות שלהן בעקבות התמודדות עם המצב שנכפה עליהן. "אחרי שעילי נהרג", מספרת תומר, "ניסו לחבר לי אלמנות כדי שיהיה לי עם מי לדבר. בכלל לא הרגשתי אלמנה. לא רציתי לפגוש אלמנה שתכניס לי לראש מה אני אמורה להיות. מישהי שהתעקשה להגיע אליי בשבעה אמרה לי 'הכאב לא יעזוב אותך לעולם'. היה רגע שהבנתי שאני צריכה לדבר עם בנות זוג בגילי, ללא ילדים."

מה ההבדל?

"סבתי גידלה ילד בלי אבא (שנהרג במלחמת יום הכיפורים), עניין מורכב שאי אפשר לתאר, אפוף כאב וקשיים. לי אין ילד שיגדל בלי אבא. ממני זה נחסך. מצד שני, 'נחסך ממני' להיות אימא של ילד של עילי. חיכיתי להיות אימא של הילדים שלו. כשהכל קרה התלבטתי עם עצמי, אם הייתי רוצה להיות בהריון. היה רגע שחשבתי שאולי כן, אבל ידעתי שזה לא הגיוני כי הוא לא רצה להיות אבא לפני שהוא פנוי לזה ולא רצה להשאיר אותי עם ילד שאגדל לבד."

רותם סימון מספרת שסוגיית הזוגיות והילדים הייתה שם מרגע ההודעה על נפילת בנג'י. "בשבעה הגיעה המלווה מ'השאיר אחריו חברה' – העמותה לתמיכה בחברות של חללי צה"ל. הדבר הראשון ששאלתי אותה היה האם היא התחתנה והאם יש לה ילדים. היא ענתה לי שיש לה בן זוג שהיא מאוהבת בו מאוד וגילתה לי בסוד שהיא בתחילתו של הריון. שאלתי אותה אם אני יכולה לקרוא לאימא שלי שתשמע גם. זה היה לי חשוב, כי ברגע שהודיעו שבנג'י נהרג אימא שלי תפסה אותי ואמרה לי: 'את תתחתני. תהיה לך אהבה. ויהיו לך ילדים'. חשבתי אז, 'למה להגיד לי את זה עכשיו? איך אתם מדברים על זה בכלל?'. אימא פחדה שאאבד את שמחת החיים, שלא אוכל לראות את העתיד. היו תגובות מקרובים שאמרו 'מזל שאין לך ילדים' 'מזל שלא התחתנת'. ואני חשבתי, 'מה?! על איזה מזל אתם מדברים?!'. היום, שנה פלוס אחרי, אני חושבת ש'המזל' הכי גדול הוא שלא היו לנו ילדים ושלא הספקנו להתחתן. אני מרגישה שבנג'י איפשר לי לעשות הכל בפעם הראשונה כדי שלא יהיה לי למה להשוות."

בהתמודדות של רותם שחף היא מתמקדת בניסיון לעכל מה המשמעות של אדם שאיננו. "כשהגיעה ההודעה להורים של עומר, שנעדר כמה ימים, חבר טוב שלו התקשר אליי ואמר 'בואי לגן יבנה'. חשבתי שעומר הגיע לשם. הלכתי להתקלח במחשבה שתיכף אפגוש אותו, 'בטח הוא צעד לשם'. החבר, שהתקשר שוב כשהייתי במקלחת, סיפר לחברה שלי שזיהו את עומר וביקש לא לספר לי. היא אחות שכולה והחליטה לספר לי בכל זאת כדי שלא אהיה האחרונה שיודעת. היא אמרה לי 'הוא לא איתנו יותר'. אני עדיין מנסה להבין מה זה אומר שבנאדם לא נמצא יותר."

בשיחה עולה מכולן הצורך לגייס כוח פנימי כדי להתקדם, פעם אחר פעם. "מהרגע הראשון הרגשתי שאני צריכה לא להישאב פנימה וגם לא לצאת מזה", מעידה רותם שחף,

קבוצת השוות

ארגון אלמנות ויתומי צה"ל ייסד מערך סיוע ותמיכה בקבוצת אלמנות בלי ילדים. טווח הגילים של המשתתפות בין 22 ל-35, 51 מהן התאלמנו במלחמת "חרבות ברזל" ועוד 4 התאלמנו קודם לכן. הדר פרדו-סער מהארגון מספרת איך נולדה היוזמה: "הכרתי אמא של אלמנה צעירה ללא ילדים מהמלחמה, ודרכה נחשפתי לכך שיש תת-קבוצה של אלמנות - אלמנות בלי ילדים. הבנו שצריך להתאים את המענים שלנו למענן במדויק כי הצרכים שלהן שונים מאלמנות בעלות משפחה".

בשלב ההוא של המלחמה היו רק 35 אלמנות ללא ילדים. "האמא שפנתה אליי", מספרת הדר, "שאלה האם הארגון יכול לחבר את האלמנות האלה ולהוציא אותן יחד לריטריט ביער הסודי בקפריסין". הדר מספרת על הטלפונים הראשונים לאלמנות: "הצעתי להן להיות חלק מקבוצת השוות שלהן. היו כאלה שלא רצו לשמוע ובטח לא להצטרף. התנגדו להיות חלק מהפעילות, ניסו לברוח מהסטטוס 'אלמנה', אחרות נענו מיד". לנסיעה הצטרפו אלמנות ללא ילדים שהתאלמנו לפני המלחמה, "זו הייתה החלטה חשובה. ל'וותיקות' היה תפקיד מרכזי. יש להן פרספקטיבה, הן נתנו עתיד, היו מנטוריות, מספר הדר.

"אלמנות לל"י" (ללא ילדים), קוראים להן בארגון. זו קבוצה פעילה שנפגשת אחת לכמה חודשים. יש קבוצת ווטסאפ ערה ונוצרו שם חברויות עמוקות, נסיעות פרטיות לחו"ל והרבה חום. "במפגשים", מספרת הדר, "רואים את העיניים שמחפשות ומוצאות עיניים שמבינות. זו קבוצה לא הומוגנית, שונה בגילים, עיסוקים, מגורים ורקע. אבל הקשרים והסיסטר-הוד חזקים. רק הן מבינות מה זה אומר לתכנן ומה עושים עכשיו עם 'הטיול הגדול' אחרי שבן הזוג נפל, רק הן מבינות שהתוכנית לנסוע עם אהוב לבן להופעה של טיילור סוויפט בפריז תצטרך להשתנות". הארגון הקצה משאבים לקבוצה זו וארגן עד היום סדנת יצירה בחימר (דו-טאצ'),

בחיבורים עוצמתיים. היו גם קשרים שנותקו על רקע חוסר יכולת להתמודד ולהבין איך מדברים עם חברה שאיבדה את אהובה: אני אותה רותם. דברו רגיל".

יש בכך כעס?

"היה רגע שחזרנו מסיור בבארי שהייתי מלאה בכעס", מספרת רותם סימון, "שאלתי, 'מה היה אם?' והבנתי שלא יהיו לי תשובות ואני רק אפיל את עצמי לכאב. נשארתי עם סוף פתוח, אני לא אדע על מה הוא חשב ברגע האחרון אבל אני יודעת שהוא זכה לאהבה גדולה וזה מנחם.

"עילי לא בחר ללכת להיהרג, הוא הלך להציל אנשים", אומרת תומר זיסר, "לא כעסתי עליו, התגעגעתי, כאב לי, הייתי עצובה אבל הוא בחר את הבחירות שלו ואני את שלי. הייתה לי זכות לפגוש אותו ואני בחרתי בו - הוא לא היה אדם רגיל. לפני שפגשתי אותו הייתי חרדתית, לא בטוחה בעצמי, ועכשיו בזכותו אני מרגישה חזקה. הנאמנות שלי אליו תשנה צורה כי הוא לא כאן פיזית".

"אני משתדלת לתעל את הכאב והגעגוע למקום של מוטיבציה ולדבר חיובי", מעידה רותם שחף, "לרוב זה מצליח, גם אם זה אומר שבדרך הביתה יש לי mental breakdown קטן, שאני כבר מכירה. עם הזמן זה יתפוס פחות מקום כואב ויותר געגוע שמשאיר חיוך".

מה שקורה באילת נשאר באילת

**מאות אלמנות ויתומים מכל "מחזורי
השכול" הישראלי, ממלחמת השחרור
ועד חרבות ברזל - רקדו, שרו, אכלו ובכו
יחד בנופש השנתי של הארגון בעיר
החופש הדרומית**

מאת צור טהון
צילומים שלומי זירה

אילת, חורף 2024. המקום שנתפס כעיר המפלט
האולטימטיבית. המקום שאליו מגיעים כדי לנפוש ולשכוח
מתלאות היוםיום. סוף נובמבר והחורף מוצא את דרכו גם
לעיר הקייצית. נושא איתו גם דכדוך מסוים.

נופש ארגוני שנתי. חמישה ימים. שני בתי מלון. 455
משתתפים. 373 אלמנות. המבוגרת בת 91. הצעירה בת 31. 81
יתומים. ותיקי השכול הישראלי וטירוניו. סיפורם עובר בקורות
המדינה, מדור תש"ח עד חרבות ברזל, 76 שנה.

30 שעות איתן. צחקתי ובכיתי, צפיתי בהן מפזזות, משיטות
בספינה על הים האדום כאילו אין חות'ים, נהנות, מחייכות.
עברתי בין "פרלמנט" ל"פרלמנט", האזנתי לסיפורים בעיניים
דומעות. בערב הופיעה גלי עטרי, בימים נערכו סדנאות
וצעידות, העיתונאית נסלי ברדה הרצתה וגם בינגו היה.

להתחתן שוב, לנו האלמנות זה קשה, זה בגלל היחס של החברה. כולם חושבים שאנחנו מיליונריות. גם אלה שהתחתנו שוב, התגרשו". הנופש הוא תרפיה בין-אישית מבחינתה, הגיעה לפגוש את אנה ארנוב, ומאוד מודה ומעריכה את המאמצים של הארגון.

אלכסונית למלכה יושבת מרים. חייה במרכז אך מחשבותיה נודדות לצפון. המצב במדינה עורר את רצונה לפרוק את אשר על לבה וסקרנותי בשיאה. סיפורה שחיה 40 שנה בקרית שמונה, ועד היום היא מתגעגעת. הבת שכנעה אותה לעבור לגבעתיים. יש לה שני אחים שם, כולם כרגע במרכז, מפוני המלחמה. לא יודעת אם יחזרו לשם. לא בטוחה לגבי הסכם הפסקת האש וחושבת כי החששות מוצדקים. הייתה גנת 36 שנים, יש לה בן בכפר בלום ואחות במטולה, ראש המועצה הנוכחי למד אצלה בגן. היא מספרת בגאווה על 11 נכדים ונינה אחת.

זהו היום הרביעי של הנופש. שעת בוקר מתקדמת, אחרי התאוששות מעור ארוחה בוקר דשנה. קומה 1- של המלון, הרקדנית אנה ארנוב עם מיקרופון "מדונה" על הראש. למרגלות הבמה עשרות אלמנות צה"ל וכוחות הביטחון מחקות בדקדקנות את התנועות, היא ממריצה אותן והן מתמסרות. גם תמי שלח, יושבת ראש הארגון, שם. רוקדת עם כולן. "אתן קהל מושלם, איזה שקט באולם, תמיד חלמתי על קהל כזה", מחזקת ארנוב, והן איתה. בצד אישה נמרצת עם שפת גוף של צוות הפקה, לא חושב שאני מכיר או ביררתי. זו פנינה סרו, רכות אזורית באשקלון מטעם הארגון שמכירה את כולם וכולם מכירים אותה. היא מארגנת פעילויות לאלמנות ולמשפחות. אבא פנחס נפל ב-1956. אמה הייתה אז בהריון איתה, אבל למזלה לא נתנו לה להפיל. היו לה אז אחים בני 2, 4, 6, 8. זו הייתה תחילתה של דרך תחתית בעבור משפחתה. לימים ישבה בבסיס חצור, כנף 4, במשמרת לילה, שמעה בקשר על תאונה של ג'יפ שבו היו 4 צנחנים, בהם בן זוגה דאז אברהם צבי (אבריימה). זו הייתה הפעם הראשונה שבה היא זוכרת שקיבלה חיבוק חם מאמא. אלמנה מחבקת אלמנה.

יש משהו עוצמתי בחיבור של אנשים עם גורל משותף. זה נותן להם כוח. הפעילות החווייתית המשותפת מקהה את הבדידות ומאפשרת פשוט להיות מהרגע. באחד משיטוטיי פגשתי אישה בכיסא גלגלים, לצדה שתי מטפלות. זוהי אתי ציוני וכשמה כן היא. ציונית במלוא מובן המילה. נכה 100 אחוז שהייתה המנהלת של בית ספר זלמן ארן בירושלים. היא מספרת איך ארגנה

מול החלון המשקיף לבריכה השוממת מתכנס פרלמנט של ארבע נשים. רבה בו השתיקה על הדיבור. לא כל המשתתפות מסכימות לציין את שמן. המילים לפעמים יוצאות בקלות יותר באלמוניות. אמי ברזילי היא בת 85. פניה חרושות קשיים, "כשאיבדתי את בעלי דוד ב-1985 נשארתי בלי כלום, לא ידעתי להדליק את הגז, נשארתי עם 4 ילדים קטנים". לידה חברתה שלא מזדהה. נתאר אותה כזו שמכניסה את האנרגיות לחבורה. לשמע שאלתי היא נודמת, "עברו 40 שנים ואני עדיין לא מסוגלת לדבר על זה". היא מעדיפה לתאר בפרטי פרטים תאונת דרכים קשה שעברה בתה. ובלי להרגיש, הסיפור זולג גם לסיפור בעלה, "אחרי שנפל גיליתי שירים שכתב. הוא היה בחור רגיש, והבת שלי הייתה בת 9, היא הייתה כל כך קשורה אליו שלדעתי יש לה עד היום חרדת נטישה. היא לא רוצה בעל, לא רוצה ילדים, מפחדת שיקרה שוב משהו כזה".

אמי ברזילי

ממתינים לאוטובוס שייקח את כולן לשייט במפרץ אילת. על הספות בלובי יושבת מרי תורן. בעלה יוסי היה בגדוד 68 של חטיבת ירושלים, השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים במלחמת יום כיפור. היא זוכרת איך נקראה לקצין העיר לעבור על רשימות הנעדרים, חשבה שהוא שבו ויחזור. הסתבר שהיה פצוע במוצב ושם נפטר. הובא לקבורה רק 9 חודשים לאחר מכן. היא נשארה עם שני ילדים קטנים: בן 3 ובת 1.6 שנים. בנה אומר שאבא נהרג בשביל אנשים שלא מתגייסים. היא איבדה במשך השנים 6 מבני המשפחה במלחמות, רק לאחרונה קברו עוד בן משפחה, "אבל אנחנו כמעט ולא בוכים, נשארים חזקים, גם אחרי 51 שנים".

מרי תורן

מבטי מצטלב במבטה של מלכה טל. ראיתי שהיא לא רוצה לדבר, אבל התעקשתי. סיפרה שהייתה מורה 38 שנים. לא רוצה ולא יכולה לדבר על בעלה. ה"הותר לפרסום" של השנה האחרונה מחזיר אותה לטרגדיה האישית. "לגברים אלמנים הרבה יותר קל

מלכה טל

מחונכים למופת. אז לא הייתה תמיכה כמו שיש היום למשפחות". אחותה של שמחה נהרגה ב-1968 מהפגזות מירדן על קיבוץ נווה אור בעמק בית שאן ושמחה התחתנה עם בעלה של האחות. גידלה עמו את ילדיה של האחות ושני ילדים משותפים. אבל הצרות המשיכו. צעיר הבנים מת ממחלה. למרות האסונות שמרה שמחה על אופטימיות, חיה לאורה של אמה, "היא הייתה אישה מדהימה עם המון חוכמת רחוב, ניהלה את הבית ביד רמה, אף פעם לא הרגשנו עניים, אכלנו ושתינו, לפעמים הסתפקנו בפרוסת לחם עם מרגרינה וסוכר עד היום, כל החלטה שלוקחים חושבים מה אבא ואמא היו אומרים, זה לא נגמר אף פעם". זו הפעם השנייה שהגיעה לנופש והיא מרוצה, "זה לא קל לרצות נשים מבוגרות, והצוות פה והארגון קשובים ומכבדים". בימי זיכרון היא נוסעת אל קבר אביה. כשרואה את החיילים עומדים שם היא בוכה, "חשוב לזכור אותנו היתומים, גם בגיל 80 פלוס", היא אומרת, ואני מסכים לכל מילה.

לתלמידיה מפגש עם נשיא המדינה יצחק נבון אחרי שאיש לא האמין שתצליח. כל בית הספר עמד ונופף בדגלים לכבודו. בהמשך הזמין אותה ראש העיר ירושלים טדי קולק וביקש ממנה ללמד עברית במזרח ירושלים. כשאני שואל על בעלה כבה מיד זיק הזכרונות. היא סעדה אותו במסירות עד שנפטרה שכבה לצדו בבית החולים, פחד שתעזוב אותו. הוא נפטר ב-2007 ומאז לא התחתנה - היא שומרת על כבודו.

רון פרגר

יש בנופש רוב מוחלט של אלמנות, מטבע הדברים. מעטים הם האלמנים המגיעים. אחד מהם הוא רון פרגר, אלמן צה"ל. פרגר עובד בפקולטה לחשמל בטכניון ועוסק במחקר ופיתוח מיקרו-ננו-אלקטרוניקה. "זה היה הלם", הוא אומר, "בלתי נתפס. בבוקר אתה אומר שלום לאשתך, אחר הצהריים אתה קובר אותה". אורית אשתו הייתה רב-סרן במשטרה הצבאית ונהרגה בתאונה ב-1997. חן בתם הייתה רק בת שנתיים, "היום היא עורכת דין", הוא אומר, "לקחתי אותה מהגן באותו יום והתפללתי שהיא לא תשאל איפה אמא, למזלי היא לא שאלה". שנתיים וחצי לאחר מכן הכיר את זוגתו הנוכחית אתי, שאימצה את חן. נולדו להם עוד שלושה ילדים, "אתי זה הנס שלי. החיבור שלה לחן היה מיידי. היא קראה לה 'אמא' מההתחלה. מזל אדיר. זה מה ששיקם אותי - אלוהים סוגר דלת אחת ופותח חלון, מאחל זאת לכולם".

רון מספר איך בשנים הראשונות הרגיש חריג בנופשים של הארגון אבל עם השנים התרגל "עם השנים יצרנו חבורה קבועה, ואנחנו נהנים להיות ביחד. התכנים טובים ומעניינים. אני מאוד מתחבר לפעילויות של הארגון ומשתדל לא לפספס. כל הכבוד לצוות, ישר כוח".

חווייתי ביממה וקצת, הרבה יותר מאשר בשבוע עבודה שלם. שמעתי זכרונות נוגים ולמדתי עוד שיעור על אובדן ופירוק משפחה. עם המזוודה ביד, בדרך לטיסה הביתה, אני פוגש את שמחה עובדיה. ביטלתי את המונית שעמדה להגיע והתיישבתי מולה. שמחה היא יתומה ממלחמת העצמאות. כשאביה נהרג בירושלים עירם היא הייתה בת שנתיים וחצי, יודעת עליו רק מסיפורים, עד היום בוכה עליו, "היינו במקלטים, הוא התנדב לצאת לשמירה, כשחזר נפגע מירי ונהרג". זה היה איסרו חג פסח, 1948. אמא עלתה מתימן, רק בת 27 כשהתאלמנה. לא ידעה קרוא וכתוב. אישה חזקה שנקלעה לסיטואציה קשה. כך גידלה 7 ילדים ולא נישאה שוב. "חיינו בצניעות" מספרת שמחה, "בסופו של דבר כולם יצאו

שמחה עובדיה

רותי שפר כתבה את

רוצה להיות מלכה

מלכת המדבר מבית "החברה הגיאוגרפית" הוא מסע ג'יפים אתגרי לנשים, אפשר הופך עבור חלקן לאירוע מכונן. מהו סוד קסמו של המסע, המשמש במקרים רבים מנוף לחשבון נפש לנשים בנות מגורים וגילים שונים ולעתים אף מוביל אותן לחשב מסלול מחדש?

רוצה להיות מלכת המדבר מבוסס על מחקר נרטיבי פסיכו-סוציאלי שערכה הפסיכולוגית רותי שפר, ומביא את סיפור חייהן וסיפור מסען של 14 נשים, הצעירה ביותר בת 30 והמבוגרת בת 70. הנשים הללו חשפו בפניה את סגור ליבן בראיונות המובאים כמונולוגים אותנטיים, שדרכם אנו מתוודעים אחר המתרחש בקבוצה שהיא על טהרת הנשים.

רותי שפר - 054-5417150

צפי סיימון כתבה את

דואט לחיים או דואט למיט(ת)ה

מיכל מסתירה מילדיה סוד, סוד שהשפיע על מהלך חייה, שינה ועיצב אותם. עד שיום אחד הם הפתיעו אותה בהצגת תיאטרון ליום הולדתה ואילצו אותה לחשוף אותו. לראשונה בחייהם סיפרה להם אימם, מיכל, את הקורות אותה במהלך מלחמת יום הכיפורים, המלחמה שגבתה וממשיכה לגבות, קורבנות רבים כל כך בנפש ובגוף. ברגישות, בכאב ובתקווה סיפור חייה של מיכל שזור במחזה המוצג על בימת התיאטרון וההצגה פשוטו כמשמעו, קורמת עור וגידים וקמה לתחייה.

צפי סיימון - 050-2148819

הידעתם? גם אתם יכולים לחסוך עם מועדון "חבר"!

מזמינים כרטיס אשראי "חבר" המציע הנחות במעמד החיוב באלפי בתי עסק ברחבי הארץ ומקבלים גם כרטיס נטען "חבר" שלי המעניק 20% הנחה על טעינת 3,000 ₪ בכל חודש במגוון רשתות מובילות, חנויות אונליין, מסעדות ובתי קפה

לפרטים ולהצטרפות: www.mcc.co.il

* בהתאם לתנאים המפורטים באתר מועדון "חבר"

יומן אירועים

צילום: עידן כנפי

יום כ"ף ארגוני | 24.9

יומן אירועים

ביקורי גבורות

אסתר ארז

בלזה ארליך שפורר

רחל רומן

זקלין תלם

יומן אירועים

נופש ארגוני באילת | 24.11-28.11

צילום: שלומי זירה, פרנסיסקו דיסטסיו

יומן אירועים

טיולים פעילות אזורית, 11-12.24

יומן אירועים

חלוקת שי ונרות חנוכה לחברי הארגון המתגוררים בנס ציונה

נפרדו מאיתנו

גולדרט מרים	ארה"ב
בספי שושנה	גבעתיים
קופלמן חוה	ראש העין
קוטנר-קלי צביה	רמות
לירון אביגיל	יקום
שלמה אביגיל	עפולה
טאוב אבון	חולון
בץ אורה	גבעתיים
צובלי אסתר	ירושלים
עוקלה סאמיה	מגאר
ברזילי נילי	יקנעם עילית
אברהם וייס שרה	תל אביב-יפו
סלינגר טוניה	חיפה
חסיד - פוטרסמן רבקה	תל אביב-יפו
מזרחי צפורה	מבשרת ציון
הורוביץ בלה	חיפה
חלואני עליזה	חיפה
פסט זיוה	יהוד-מונוסון
רמון רבקה	תל אביב-יפו

מפגש של יתומי "חרבות ברזל"
עם ספורטאים אולימפיים,
אוקטובר 2024

